URRILLA
17
ASTARTIA

BILBAO 1933

Euzkadi

ARPIDE-SANEURRIJA

Bilbao'kua... ...	6,00	irko.	iru illez
Bilbao'atazkua	7,50	"	"
Idazki-Itunmena	62,00	"	urtez
Atzarrijetakuak	100,00	"	"

BELDAYEN ITUNDUBA

XXI urtia || Idazkolea ta Banakolea: Correo, 17, 1.º || 234 Idazkutxa || 17.810 Urrutizkiña || 6.508 zenkakija

EGUNEKUA

¡Batasuna...!

Batasun-ixen au auteskundiak etxe-ingururantz uŕeratuten asten yakuzan bakotxian entzuten doguna da.

Eta batasun itz au geyen erabilŕen dabenak, karlatafak, albontsatafak eta eurai ondo yatoŕkenetan "katoliko" andijenak baño be mala batzuk gorago ageŕtuten dirau españa-zaliak dira.

卐 卐 卐

Oneik, eskotaŕen batasunari deika dabiltzan españaŕ eta españa-zaliok, auteskundiak etxetik uŕun egon ixan diranetan, batasunatzaz gomutau be eztira egiŕen ixan, irañik geyen egin, eta miñik aundijena emongo dauskubezan edendun eztenkada zoŕotzakaz zauriŕuteko eretijak asmetan iñardu baño.

Auteskundiak uŕeratu diranian, baña, iñoiz iraindu ez-pagendubezan lez, batasunera deŕuten asi dira.

¿Zetarako? ¡Zetarako!... Gure laguntasuna bide dala aldun ixatiaŕen...

卐 卐 卐

Jeltzaliak baña aldun ixatia baño gaŕantzi aundijagoko gauzarik bai-dauke. Euzkotaŕai Madrid'ko aldun ixatia baño, Euzko-Araudija garale ataratia beñaukua yake, ba, ta bai gaŕantzi aundijagokua be.

Eta alan biaŕez, Araudi-arazo au, oinguan, aldun-arazua baño egun batzuk lenago datoŕana da.

Zorijoneko gara, Euzkadi'ko eskotaŕ gustijak Euzko-Araudi'pian batuta geratzeko berau baño ereti obarik eztogu ixango-ta.

Araudi au garale atarateko batu gura ez-pa-dabe, eztira batasun-gura ixango, Euzkadi'ren kaltez Madrid'en aldun ixan gura baño.

Eta onetarako batasuna egiña, geure buruba'k eŕetako eguŕak sutaratutia ixango litzake.

Ceu eŕetako eguŕak sutaratuko dauzan batasunik, baŕiz, guk eztogu gura, ezta "España katolikeak" done ixenagaz deŕuko leuskigula jakinda be.

Euzkadi'ren kaltezko batasunik ez irakuŕle, ¡ezta ezegatik be!...

卐 卐 卐

Igazi dan igandian, Madrid'en, azilan 19'gaŕeneko auteskundiak dirala-ta, itzaldi zaratatsu bi ixan ziran.

Bata, Maura eŕkaltsein ixan zanarena ixan zan. Bestia, baŕiz, Gil Robles lugin-alderdiko aldun ezagunarena.

Oneik bijok, eskeŕ ta eskoi, españaŕak dira-ta, euren itzaldijak be España-erazkuak ixan ziran.

Mikel'ak egiŕen eban suba, bere opilarentzako zan. Eta Gil Robles'ek egiten ebanak be, auzokuarenik ezeban berotuten bere opiltxuba baño.

Maura'k iñuanez gixonaren bulaŕaren antzian, eskeŕ-eskumako beso bijen erdijan auŕkitzen da. Eskeŕeko aldetik, eŕiak agintaldetik jauŕti dauzan alderdijak eukazala, iñuan, ba, ta eskumako aldetik osteŕa, karlataŕak, fasziotaŕak eta eŕi-ekintzataŕak.

Oneik gustijak goŕik dirala osotuten dan Jauŕdija—epatu eban, azkenez—jauŕi eziñeko Jauŕkija da.

卐 卐 卐

Gil Robles'ek, ostera, gauzak, beste era batera ikusten dauz. Onek, eskotaŕ gustijen batasuna gura dau, eŕtz batetik asi ta beste eŕtzera bitaŕteko eskoi mueta gustijen batasuna.

卐 卐 卐

Naste onetan, karlataŕak be saŕtu leikez, "faszio" ta eŕi-ekintzakuak be bai... ¡Nasteru gustijak!...

Gil Robles'ek naste onen "saltziaz" jaditsi gura dauna auxe da: "Una España libre de asesinos y separatistas." ¿Bai ete?

卐 卐 卐

Gil Robles españaŕak, "separatistas" ¿zeri deŕuten ete dautsa? ¿Euzkotaŕok, españaŕen eta frantzetaŕen bustaŕipetik azkatu gura ixatiari?

Euzkotaŕon bidezko gurari oneri, Gil Robles'ek "separatista" deŕuten ba-dautsa, gixon ori uste txaŕaz dabilala esan geinke, edo zentzuna etxian lagata dabilala.

Euzkotaŕon banantzaliak, gu, barik, euŕak dira, ba: Frantze ta España.

Frantze'k, Laburdi, Zuberoa ta Benabaŕa, Euzkadi Amea'gandik banandu, ta bere jopu biguŕtu ezebazanik, iñok ezin esan ixango dau.

Eta España'k, be, urte batzuk geruago, Araba, Gipuzkoa, Bizkaya ta Nabaŕa'gaz beste arenbeste egin ebana, ikastola-umiakañoko gustijak dakijen edestiko egija da.

Edestijak guzuŕtiŕuten ez-pagauz, ba, "separatistas" deŕu biaŕ yaken Lateŕijak, Frantze ta España'ren Lateŕijak dira, gu saspi euzko-anayok atal biŕan zatiŕuta, geure benetako Euzkadi Amea'gandik banandu, ta France ta España'ren otsein eta jopu egin gindubezalako.

Beraz, "separatistas", banantzaliak euŕak dira. Gu ostera, batzaliak, Euzkdi Ama bakaŕaren magalpian batuta bixi gura dogunak.

Gil Robles edo dalako oŕek, euzkotaŕoi -ta "separatistas" deŕuten jaŕaitzen ba-dau, jaŕaitu, jeltzaliokandik laguntza gitxi ixango dabela uste dogu.

卐 卐 卐

Azilan 19'gaŕena baño, lenago, azilaren 5'kaŕena dogu, irakuŕle.

Egun au, guretzat, euzkotaŕontzat, gaŕantzi aundiko eguna ixango da. Azilan 5'kaŕenak, esango dausku, ba, azilan 19'gaŕenan zer ixango dan.

Aldunak Madrid'eratuteko batasuna baño, guretzat, euzkotaŕontzat, Euzko-Araudija garale atarateko, batasuna, beñagokua da.

Batasun onetarako entzun-goŕ egin, eta etxian geratuten diranak, gure ereyuak ixango dira. Onei, azilan 19'gaŕenan, geuk, be, entzun-goŕ egingo dautsegue... ¡Bai bein!

URIBIŔAŔTE'TAŔ IBON

IZPAR URTENENAK

Atso zarra atxillotu.-Talka bat.-Beltran'en ibilerak.-Oloriz eta Laiseka'ren eztabaidea gebenduta.-Jagi-Jagi'ko auzijak.-Gipuzkoa'ko izparrak.-Uarte zanaren oroimenez.-España'ko gora-berak

Jagoba deunaren eŕtxadon-auŕian atsotxu bat atxilotu eben eskian egualako. Eunda iru urte eukazan gaxuak eta Santander'kua zan. Mena-Eŕuki etxera eruan eben.

Euzko-Araudijatzazko auteskundiak laster doguz. Datoŕen ilaren boskaŕenan. Ori dala-ta zabalgunderako irurogei mila lauŕleko eralgiko dira. Izpaŕingi geyenak gai oŕetzan iaŕdun dira.

Miraflores deritxan aldazkoran guŕdibil bik talka galanta egin eben. Baŕuban etoŕi ziranetatik saspi zauriz geratu ziran. Ukaldi batzuk baño eztira ixan eta ondorengo txaŕik eztabe.

Gorlitz uritxuban dagon gexotetxera be ziñea ta iŕatija bidaldu dabez. Aldundi-ixuneko lendarijak esan dauskunez umiak alai bixi dadixantzat olako tramankulubak biaŕekuak dira.

Beltran'daŕ Simon aldun-ixun$_a$ Madrid'era juan da, Bizkai'ko olaetan dan lan-ezari bide-onik auŕkitu leuskijon-edo. Sorkalde-aldeko ola bati emon dautsezan lan ugarijak onantza bidaldu dagijezala eskatuko ei-dau.

Galano jaunak agindu agindu dautso Oloriz'eri, orain aŕteko eztabaida goŕija alde batera itxi dagijala. Laiseka'ren auŕka dagozan gauzak aldundi-ixunak bera aterako dauz, otseñak oŕetan ibili-barik.

Aŕinda eguraldi-igaŕliak dirauskunez zantzubetan igaŕi dau aste au eztala ona ixango. Erdirantza eguraldi txaŕ-txaŕak eukiko doguz.

Aŕiaga-enparantzan geratuten diran Aŕatia-Bilbao-Durango'ko tximispuŕdijai beste geltoki bat emongo dautse, enparantz oŕetan eragozpen laŕ jaŕten dabelako. Oindiño eztakigu noruntz eruango dabezan.

Uarte osagile ospetsu ta gixonik aipagaŕijena ixan zan euzkotaŕa'ren oroiz, oroimen jai batzuk ixan dira Iruña'n. Maŕañon jaunak itzaldi edeŕ$_a$ esan eban euzko-seme onen oroiz. Nabarra'ko agintarijak buru zirala ibilkunde edeŕa egin zan eta Taconera eguraztokijan oroigalu galanta erakutsijan jaŕi eben. Orduña jaunak egiña da oroigalu ori.

"Jagi-Jagi" asterokuan agertu zan idazki baten etoŕi ziran itzai erantzuna emoteko auzi-etxera juan zan atzo Galastegi'taŕ Eli abeŕtzale gorengua. Kareaga'taŕ Jon Andoni latari punterenguak aldeztu eban. Ondo baño obeto itz-egin eban erru-barik an jezaŕi zanaren aldez. Azke-itxi dautse. Zorijonak Eli adizkidiari.

Getxo'ko Euzko-Langilak jayegun egin eben igandian euren bazkun$_a$ sortu zaneroztik urte osua igazi yakelako. Basteŕa, Jauregi eta Etxabe jaunak itz-egin eben langilaca arazuak atzalduz.

Donostia'ko sosolistuen alderdijak ixan daun batzaŕ orokoŕan erabagi gaŕantzitsuba aŕtu dabe. Beste alderdijakaz batuta eztira agertuko oraingo auteskundietan, eurek bakaŕik baño.

Eŕadikalak be euren batzarra egin eben. Aldundi-ixunetik urten ziran jaŕleku gitxijegi emon eutselakuan, baña orain baŕiz aratu dira. Auteskundietan beste eŕkaldaŕ alderdi gustijakaz batuta juango dira, sosolistuak ezik. Eŕkaldaŕak gura ezpada, be bakaŕik, ostera.

Orain aŕte jauŕle ixan dan Benzo jauna aldendu da Gipuzkoa'tik. Madrid'era juan da eŕki aretako jauŕle ixateko asmoz. Gipuzkoaŕen aldez itz labanak esan dauz.

Igandez ixan ziran Portugalete'n oildalako estropadak, Bermeo'ko zoritxardunaen aldez zerbait batzeko. Txaidez-txaide ibili ziran neskatil liraňak euren sakeltxubakaz. Ain bat txindi batu zan.

María Guerrero-antzokijan batu ziran Erkaldar Ekintzakuak eta euren alderdi oŕen gora-berak aztertu dabez. Azaña jaunak itzaldi luze bat egin eban bart, jauŕbatzan ixan danian zer egin daun eta zer egin eztaun atzalduteko.

Madrid-aldeko auzonia dan Cuatro Caminos edo Laubidetan batzaŕ bat egitekuak ziran sosolistuak, baña notin geyenak euren auŕka dagozala igaŕi ebenian etxera jaurt-egin eben.

Mataró eŕiko opoŕketea eztau ondorengonik. Ainbat ugazaba urten dira eŕitik erailgo dabezala esan dautselako. Barcelona'ko jauŕliak ezin dauz guštijen auŕka egin eta Madrid'eko agintariakaz itz-egin dau zer egin leikian jakin-nayez.

Asturias'eko miatzetan artezkari ixan dan Martínez Ange jauna eŕail dau Lillo Callejón arkitetuak, baña gaizkiñak bere buruba be erail eban. Lillo jaunaren aŕak esan daunez aspaldijon lan-barik eguan bere semia ta Martinez'i eskatu eutsan.

Pontevedra-erkiko aldun-gayak onexek dira: Maura'taŕ Onori, García Ramos, Soto'taŕ Danel, Serra'taŕ Albontsa, Cadalso, Cambados'ko txaunburuba, Salgado, Gisasola eta Luis'taŕ Biŕor. Arki bi dira utsiketa bata García Vidal'entzat eta bestia Maura'taŕ Mikel'en alderdikoren batentzat ixango dira.

Casal Catalá-etxian ixan zan batzaŕ-nagosija. Cambó jaunak itz-egin eban eta gixarte-arazuetan jardun zanian, sindikatoen aurka gogor ekin eutson. Lligataŕen indaŕ erakusteko beste batzaŕ asko eratulo dabez.

Sevilla'ko basatijak iraundu eben goŕi-goŕijan jaupari zaŕ bat. Bere txadonetik urten zanian lau basatijak laidoka ta haŕeka ekin eutsen eta azkenian zigorkada batzuk emon eutsezan. Gexotetxera eruan eben jaupari zaŕa.

Sevilla'ko urijan olantxejokotik dira alderdi gustijak: lugiñak eta zaŕontzaliak: eŕadikala eta mauratarak; Kuministak bakaŕik; sosilistuak be iñoren laguntza-barik. Eŕkaldaŕ Ekintza kuak eztira agertuko auteskunde oneitan.

Santander'eko eskumaŕak be auteskundietan garale urtengo diralakuan dagoz. Valiente'taŕ Joseba Mirena, Fuentes Pila, Sais Rodríguez eta Pérez del Molino jaunak dira euren aldun-gai. Boskaŕen tokija zaŕontzaliai emongo dautse.

Gil Robles jaunak itzaldi bat egin eben igandez. España'n ixan jasan ei-daikiez gaizkiñak eta separatistak. Abeŕtzale gustijen aurka gogor jardungo dabela atzaldu dau, abeŕijaren batasuna triskatu nai dabelako. España'ko eskumaŕak zer gura daben ba-dakigu.

Teruel-inguruko eŕitxu dan Minjalvo'n zezenak dirala-ta eŕi osua matxinada para da. Eŕtzañak eldu ziranian tiroka urten yakezan eŕiko gustijak.

Euzkotar umien alde

"Beaŕ diran gauza gustiak ... elia iluna edo akazduna ba'da, ... eliarena gizonena baizik. Ele ... kiak izango dira gizonak adimen ... ba'dute"

Juan Amós C...
(Didáctica Magna)

Orain aŕte esan detanakin gauza bat argi ipiñi nai nuke, Euzko-Ikas... nai duan gauza bat azaltzeko.

Euzkeldun umeak, euzkelduna dalako ez du berez gaiztasunik edo jakin...tarako eragozpenik, ez eta ikasi eziñik ere.

Jakintza gauzetarako gaiztasuna datoŕkio, bere ama-izkuntzan edo bere ... bitaŕtez ez erakustetik, au da: eŕderaz erakustetik.

Beste gauza bat ere esan beaŕ det eta gauza au nun nai bayeztuko det: E... umetxoakin ez dala Ume-izti edo Pedagogia'ren legerik betetzen.

Nunbait, gu euzkeldunok, beti Legetik kanpora aŕika ta makila erabiltze...-gera.

Ni beti gauza onen auŕka nago, eta nola jakintzaren baŕuan eta Ume-izti ... dagogia'ren baŕuan, iñoŕk ezin gezurtatu neikean, ez det iñoiz ikuŕin au ... eratxiko:

Euzkeldun umiai euzkeraz, eŕdeldun umiai eŕderaz erakusten zayon ... -berarekin.

卐 卐 卐

Nik badakit irakaslari askok, euzkeldunak izan aŕen, eskubide onen ... zoirik ipiñi ezin da zer kirtenkeri esaten dituzten.

Euzkeraz ezer ezin erakutsi leikiala ta, euzkera ez dala gai jakintza ... ta, euzkera, etxe baŕuan da, baseŕian da, sendiakin itz egiteko bakaŕik gauza ... aŕaŕ, eta abaŕ.

Nik oyeri gustioi auxe erantzuten diotet.

Begira: Orain gizaldi batzuek, jakintza gayak elade-eraz eta lateraz ... kaŕik erakusten ziran Europa'n, alaxen ikusi zalako eta alaxen oitura zala...

Eta Zenbakiztia, ta Luteliztia, eta Jakintzaren beste abaŕ, gustiak eŕ... tzan, edo eŕiaren elean, au da alemaneraz, pantzeraz eŕderaz eta abaŕ, e... zirala lenengoz esan zutenak zorotzat aŕtu zituzten.

Denbor$_a$ ayetan alemanera, pantzera ta eŕdera baseŕietan, eta etxe ... sendian bakaŕik erabiltzen bai ziran!

Ikastola Nagusi edo Universidadietan eŕijen izkuntzarik etzan saŕtu ... saŕtu beaŕ zuala entzuterik ere etzuten nai irakaslariak batez ere.

Ezin zeikean gauza zan ori.

Latera izan ezik beste ele guziak basatiak ziran.

Eta ele basatiak, ¿nundik izango ziran gai Jakintza gauzetan erabilteko...

Ezin zeikian gauza ¿e? Ya, zuazte gauŕ egunean Deutschland'eko Ikast... sietara, ia aleman-elia (basati-elia) jakintza gayetan erabilteko gauza dan ... tera.

卐 卐 卐

Beste gauza bat. Umien aŕtean bizi ez danak, eta noŕ bera uŕ oyetan ... ez danak, ezin igeŕi lezake ume euzkeldunen buruetan zer naste-boŕaste ... eŕderaz erakutsitako gauzak bide diralarik.

Ez det esan nai euzkera besterik ez dakiten umiai eŕderaz erakustetik ... ran nastiak, ez.

Euzkera bakaŕik dakiten umiai eŕderaz zerbait azaldu ezkero, ezeŕ ... eta len bestian gelditzen da.

Esan nai det eŕderaz zerbait dakitela uste izan-aŕen, euren ama-elia ... umiai eŕderaz erakustetik soŕtzen diran gogai okeŕak.

AŔITOKIET...

Edubige deuna, alarguna

Amabigaŕen eundian jayo zan Edubige. Eŕegegayen jatoŕikoa zan; Bertolda eŕegayaren alaba. Ez eben, oŕatio, gastearotik sendi-baŕuan ikusi eban dirdaitasunak aren burua zoratu. Ondasunera biziki makurtua etoŕan txikitandik. Eleiz-liburuetara ta eleiz-otoyetara zaletu zan.

Amabi uŕteko gastetxo samuŕa zala, ezkondu-arazi eben bere gurasoak Endika eŕegegayakin. Ezkondu zaneko, senaŕaren naya ixilean betzetzen oitu zan lenegoztik; aren gogora jartzen zan edozein arlotan. Emaztearen ondasunak aizatuta, Endika, eŕegegayetan Kisto-zalienetakoa ta elizkoyenetakoa izan zan.

Iru seme ta iru alaba izan zituen. Amak bere ardurapean azi zituan danak. Seigaŕen semea jayo yakenean, aŕigaŕizko eskeintea egin eutsoen senaŕ-emazteak Jaungoikuari: auŕerantzean garbitasun-bizitza egitea. Ain zuzen be orduezkero auŕerakuntza aundiak egin zituen ondasun-bidean.

Jaungoikuari eutson maitasunak aizatzen zituan Edubige'ren egite gustiak. Umezurtzen, emakume alargunen eta beaŕtsuen amatzat jotzen eban bere burua. Bere emaztearen eskariari gogoa makurtuz, Treibnitz'en lekaimetxe ospatsu bat egin eban Endika'k eta aberastasunez inguratu. Cister'ko lekaimien ardurapean ipiñi eban etxea. Jaungoikuari burua opaldu nai eutsoen emakume alargunentzako eta anderetxoentzako bizitokia izan zan lekaimetxea. Geroago Edubige'k berak diru geyago emon eutsen lekaimeai eta laguntz$_a$ onen bitaŕtez mila notiñeraño biltzen ziran etxe aren babesean. Edubige beraren alaba bat zan Lekaime-buru.

Ez eban izan egundo apainkeriaren eta dirdaitasunaren aŕokeririk. Garbitasun-eskeintea egin ebanez gero, areagotu zan gai onetan. Lekaimetxean egon oi zan geyenean lekaimeakin bat eginda. Gero, baŕiz, senaŕaren baimena lortuaz gero, lekaime-jantziz janzten zan; baña lekaimien eskeinteak egin barik. Lekaimeai al-eban laguntza gustia emoten eutsen. Ara zer inotzen berak: "Zuek Josu'ren emazteak zarie: zuen otsein eta serbitzari izatea dagokit niri". Otordukoetan, eleizan et$_a$ alde gustietan azkenengo malan jartzen zan.

Josukisto'ri eutson maitasunak eraginda, aren aintzan laztasun et$_a$ neke aundiak ezartzen eutsozan bere buruari. Gastea izan aŕen, buruari emotsozan ildurak, oro auldu eutsoen soña. Barauŕ egian egunoro: ez eban jaten iñoiz okelik.

Igandietan, astaŕtetan eta eguenetan esnea ta aŕaña bakaŕik jaten eban; astelenetan eta larunbatetan babaŕunak; eta eguaztenetan eta barikuetan, baŕiz, barau osoa: ogin ta ura baño ez. Iru orduko loa egiten eban; ez, oŕatio, oe gañean; lasto-gañean baño. Goiz-otoyetara jagi ezkero, etzan geyago oeratzen. Neke ta ildura oneik oro auldu eben emakume indarge onen soña. Azuŕ utsezkoa zirudin argalaren argalez.

Edubige'ren senaŕaren saletan sartu zan indaŕez Konrad, Kirne'ko dukea. Ari eskua egotziz, baitu, t$_a$ eroan eban. Bere senaŕa azkatzeko ordain-eskeinte aundiak egin eutsozan Edubige'k dukeari; baña alpeŕik; ez eutson jaramonik egin eta giltzapean jaŕi eban Endika.

Au zala-ta, giltzapetuaren seme nagusiak gudarozte aundi bat gertu eban. Indaŕez kendu nai, alegia, bere aita arerioaren atzamaŕetik. Baña guda onetatik sortu beaŕ ziran eriotz eta triskantz$_a$ izugaŕien gogoratzeak eraginda, Edubige bera aurkeztu zan Konrad dukearengana. Onek emakume bigun eta deun a bere auŕean auspez ikusi ebanean, jatoŕitik ekaŕan basatitasuna aldendu eban eta goi-bilduŕak makurturik, emakume $_a$rek eskatu eutson dana bayeztu eban.

Andik lasteŕ il yakon senaŕa Edubige'ri. Treibnitz'ko lekaime gustiak zotinga ta negarka artu eben aren eriotza. Emazteak, baña, adoretsu iraun eban zorigaitzaren azpian ara zer iñotsen areiri: "Buru-makuŕ artu beaŕ dogu beti Jaungoikuaren naya". Geroxeago il yakon, baŕiz, seme zaŕena. Zio onetan be argiro erakutsi eban emakumeak bere biotzeko adore bakana.

Alatz asko egin zituan Edubige'k bizitza-bitaŕtean eta, gañera, gerokoen igarle izan zan. Egunaz auŕetio igaŕi eban zein izango zan bere azken-eguna eta aŕetaz gertu zan eriotza buru-makuŕ artzeko. Aŕtean, osasuntsu egoala, aŕtu zituan ikurtonak. Alaere, lasteŕ igaŕi eben danak lasteŕ etoŕkiola azken-ordua. Ain zuzen be, ikurtonak artu ondoren gexoaldiak jo eban eta bigunki, gotzon baten arnasaldiak aizatu izan ba'leu lez, il zan 1243'gaŕen uŕtean.

Trebnitz'ko ildegian obiratu eben aundikiro deun onen gorpua. Andik auŕera saŕitan erakutsi eban Jaungoikuak bere indaŕa, ilobi-ondoan, alatz ugari t$_a$ aŕigaŕien bidez.

Andra Miren'en irudi bat eskuetan ebala il zan eta ezin izan eutson iñork irudia eskutik kendu il zanean be. Ain sendo itsatsi yakon esku-azpian. Urte asko igaziaz gero, ilobia edegi eben bein, beste toki batera soin-ondaŕak aldatzeko. Ilobia zabaldu ebenean, luŕin gozo bat zabaldu zan inguruan. Aŕtean esku-txatalean lotuta eukan Andra Miren'en irudia.

A.'TAŔ T.

Udazkena

IRAMENDI

Udazkena saŕtu zaigu
ego-aizeren menpean,
¡Oi zein gozaro geraden
mendi-ganeko pakean!

Zugaitzan dabiltz aizeak
oŕi denak kukunlatzen:
eguzkiaren uŕeak
pixka-pixkak$_a$ molteltzen...

Kantatzen dute txoriak
ta jausten dira oŕiak.
¡Il beaŕa dan ituna
itzal daudenen mendiak!

Oritu zaiguz artuak
abaŕak daude dardari.
Lasteŕ eztegu ikusiko
txori polita kantari.

Mendiak eta zugatzak
asi dira samindutzen.
¡Gauza gustiak zaudete
udabeŕiri itxarotzen!

Zuek ixango dezute
udabeŕi txit pozkoŕa.
¡Nere gogoko udazken
ez da biurtuko lora!

Erlojuak ondo ta merke atonduten dira, baŕ- baŕijal saldu be.

Olealdekoa'tar Danel
Artekalle, 40.—Bilbao.

INGI BILDEGIA
Papelería del Oria
MORAIZ'TAR JOSEBA MIRENA
Teléfono. 154. TOLOSA

MARTIKORENA
Begiyetako gaixoen sendagillea
Garibay, 18 bis, 2.º - DONOSTIA

TXIKORO (ACHICORIA) BAKE

EUZKELDUN TXAPEL OLA
Boinas Elósegui
TOLOSA

ERRIJETATIK

SORALUZE

ERAILKETA LOTSAGAŔI BAT.— Asteazken aŕatsalde beranduan zabaldu$_a$ da izpaŕa "Ezozi" baleran neska gaste bat norbaitek il da utzi dabela.

Gertakizun au adirazo auŕetik esan daiguzen bi itz argibiderako. Il onen 5'gn., osteguna, gabeko ordubatean gau eŕizañak aitzen emon daben lez. Santa Ana kalean gizon bizartsu bat gogoŕa bere itxuraz, bakaŕ bakaŕik aurkitzen zan. Eŕitaŕen bat dalakotan uŕeratu ta galdetzen dio zer nai daben. Erantzunik bage nabaitzen dio eskuan aizto aundi bat dabela, eta uste izanik eŕizañak lapuŕeta edo beste oŕelako zerbaiten zaintzale zegola eta lagunak ere izango zituala, berealaxe zuzendu zan baŕi emoter$_a$ txapel okeŕ edo guardia zibilen kuartelera.

Aldi gutxiren baŕuan kaleratu ziran iru hikoiti txapel okeŕ Baita ere aztartu bastaŕik asko eŕizañak lagundurik, baña etzuten aurkitu gizonik. Beraz oso ilun gelditua da gauza.

ASTEAZKENEKO ERAILKETA. — Aŕatsaldeko lauterdiak inguruan, Oregi'taŕ Jone, 12 uŕteko neskatxa ila auŕkitzen da. "Iribe" dertzayon baseŕikoa da eta ganau zain zegon etxetik zerbait uŕinduta.

Lenengo izpaŕa era onetan zabaldu zan; neskatxa oŕek ikusi eban gizon trakets, bat eskuan aizto$_a$ dabela beregan$_a$ zetoŕela, asi da igeska neska eta estroposo egiñik luŕera jausita une ortan aŕapatsen dau gizon trakets oŕek.

Neskatxak une laŕi ortan oyu batzuk egiten ditu "Ama-Ama" esanaz eta oyu oŕetara an inguruan aurkitzen zalako berialako baten juan zan "Arteaga" baseŕiko moŕoya, Zuazo'taŕ Jon, 18 uŕteko gastea.

Zuazo mutil onek patxara aundiz esaten jardun dau ainbat deklaraziñotan epaikaritzako gizonei eta edozeñeri "Ama-Ama" oyuak entzun zitual$_a$ eta tokira, deadaŕ laŕi ori etoŕen aldera zijuala, itxumustuan bidean onuntz etoŕen gizon gogoŕ, bixaŕ luzedun eta ilea ere luze ta oso nastua eban batekin tope egin ebala. Gizon oŕek eskuan aizto aundi bat ekaŕela eta baita soña ta esku odolez loituak. Alkaŕ jo ebenian jausi zitzayol$_a$ aiztoa luŕera, une aŕtan berak, moŕoyak, emonik golpe batzuk. Baŕiro jabeturik aiztoaz gizon ori gutxi gura bera itz onek esan eutsazela erderaz. "Aldi gutxiko bizia dek ik ere".

Ondoren laŕitasunik aundiñaz bizkorka zerbait gauza txaŕa gertatzen dala-ta izpaŕa emotera juan zala neskatxaren etxera, "Iribe„'ra.

Beŕi oŕekin moŕoya agertu zanian etzan aurkitzen aitarik etxean, baña ama beste ausoko batzukin batian umearen eriotzako tokira eldu da. Amak berberak jaso dau luŕetik alabaren gorputz ila. Bereala agintariak, epaikari, abade, sendagile ta abaŕ ere eldu ziran.

Gorputz ila bertan gabean zortzirak auŕez jaitxi zan kanposantura uŕengo egunean "autopsia" egiteko. Beraz, erailketa egin zan egun$_a$ gustiz eskutapenez josita aurkitzen zan

"Arteaga„'ko moŕoya zan ... zerbait zekiana eriotza oŕetan ... aundiz eta mila aldiz berak esa... urte inguru ditṳan gizon bixaŕ... kets, gogoŕ bat, eskuan aiztoa, ... dua eban batekin buŕukatu zala ... ziak ziñisturik oyeratu zan ... gunori lasteŕ jausiko zan ... doaz.

ERAILKETA ONDORENGO... NA.—Aŕatsaldetik egiña ... topsia". Egintza onen ondoren ... ko gizonak sendotuta irtetzen ... batzuk beste ez dirala moŕoya... gustiak, eta bera Zuazo'taŕ Jon ... la eraile bakaŕa.

Erabakita gelditu da eriotza ... aiztoaz egiña baizik eguŕaren ... gora bera oindiño be mutila ... gizon bixaŕduna gora eta bera.

Azkenengo aldiz eriotza ... kira eruan dabe ta bertan ... deklaraziñoak, esatetik esatera ... yago sendotzen dira entzuleak ... ez dala eŕuduna.

Aŕatsaldeko seirak inguruan ... kalera zuzen juanik epaikaritza... ta emen baŕuan ziran notin ... at atara ondoren, bi iru baŕuan ... rala berialako baten aitoŕtzen ... dala. Zeetasunik askokin ere ... baltza.

IKUSI LITEKE GASTE ... TXARA.—Ezta izan makuŕa ... matzen moŕoi au. Asieran ... gau eŕizañari auŕeko astean ... zon ez ezaguna dala-ta matasare... aria edeŕto antolau izan dau.

Ikusi liteke zenbateraño ... daben; neskatxa ildako egun ... zian beraren erara gauzak ... dun dan neska ilaren gurasoen ... Uŕengo goizean ostera, ... zan ezkero aŕtian, kalerik kale ... tzen ezer ez balitz lez. ¡Ori ... Amaitzeko; Oregi'taŕ Jone, ... alaba, "Arteaga" baseŕiko moŕoya... Zuazo'taŕ Jone'k. 18 uŕte ditu ... Ernanikoa degu.

¿ERIOTZAREN ZEGAITI...? ere garbi dago; aragizkeriko ... giña. Beraz gai lizuna, obe ixildu ... koei geure atsekabea.

DRIS-...

:·: FONDA :·: RESTAURANT LA ESTRE...
de RUFINO DE MENDIZA...
Abonos:
30 COMIDAS, 90 PESETAS
Sopa, tres principios y post...
María Muñoz, número 6. T...
(Enfrente de la Audiencia)

Léase EUZKADI